

SUNDHEDSSTYRELSEN

Videnscenter for værdig ældrepleje

Temadag om det gode måltid - ældre borgeres forudsætninger for deltagelse

Maj 2019

Videnscenter for værdig ældrepleje

- Satspuljeprojekt 2018-2021
- Understøtte arbejdet med værdighed i ældreplejen
- Videnscenteret tilbyder kompetenceudvikling gennem
 - Rejseholdsforløb
 - Praksisnært kursusforløb
 - Diplom modul
 - Faglige temadage
 - Konferencer
 - Seminarer og workshops

I kan følge videnscenterets arbejde på:

sst.dk/da/opgaver/videnscenter-for-vaerdig-aeldrepleje

facebook.com/vaerdighed

linkedin.com/company/vaerdighed

Temadag om det gode måltid – ældre borgeres forudsætninger for deltagelse

Program

- 09.00 – 09.10 Velkommen
Videnscenter for værdig ældrepleje
- 09.10 – 11.30 Viden om forudsætninger for deltagelse i måltidet
Sanne Andersen underviser og laver øvelser om gode forudsætninger for at kunne indtage et måltid...
- Pause
...og forklarer og instruerer i, hvordan man imødekommer aldersbetingede forandringer mest hensigtsmæssigt i relation til det at spise og drikke.

11.30-12.15

Frokost

12.15 – 14.45

Mundplejens betydning for indtagelse af måltidet

Alice Ravnsbæk Kristensen fortæller og illustrerer om betydningen af god tandstatus, fordelene ved at forebygge dårlig mundhygiejne ...

Pause

...samt instruerer i god mundpleje og effektiv tandbørstning.

14.45 – 15.00

Afslutning og farvel

Velkommen til Sanne Andersen

SUNDHEDSSTYRELSEN

Videnscenter for værdig ældrepleje

Det gode måltid – ældre borgeres forudsætninger for deltagelse

Maj 2019

Sanne Andersen

Ergoterapeut

Hvem er jeg og hvad skal jeg fortælle om i dag

Ergoterapeut:

- Kommunal distriktsterapeut
- Ergoterapien på et hospital
- Underviser i efter- og videreuddannelses-afdeling på social og sundhedsområdet
- Lige nu studerende på kandidat i Ergoterapi

Hvad skal jeg fortælle om i dag:

- Forudsætninger for at spise og drikke
- Aldersmæssige forandringer
- Konsekvenser
- Observation

SUNDHEDSSTYRELSEN

Videnscenter for værdig ældrepleje

Hvad skal man kunne for at spise og drikke?

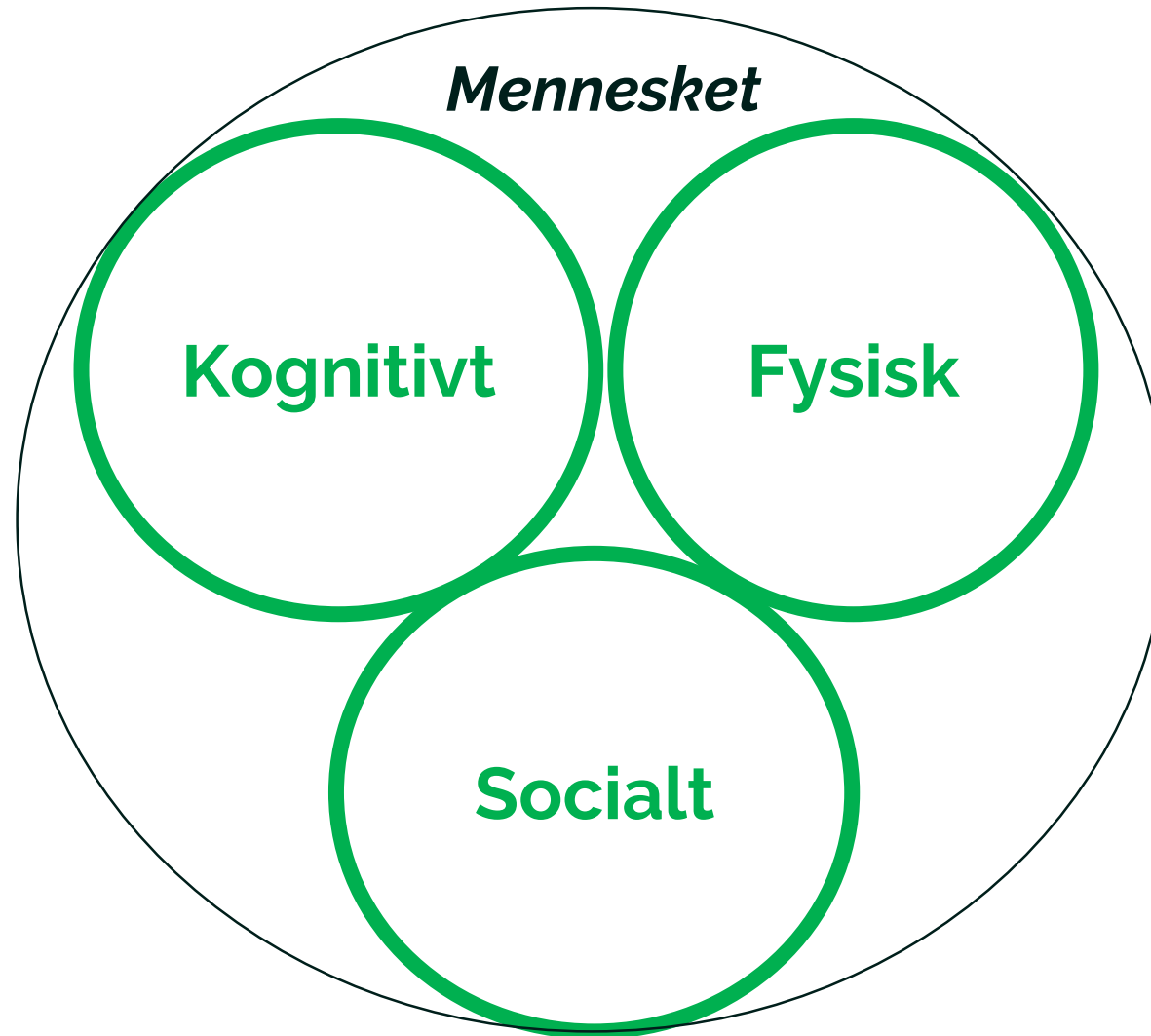
Maj 2019

Sanne Andersen

Ergoterapeut

Hvad kræver det at kunne deltage i et måltid???

Øvelse 1

For at forstå de forudsætninger der skal være tilstede, er det vigtig at kende den normale spise/synkeproces.

Praktisk afprøvning

- Gå sammen to og to
- Observer hinanden, når I tager en bid af æblet
- Hvad sker der, hvad gør I, før under og efter?

Faserne i spise/synkeprocessen

Den præ-orale fase:

Forberedelse inden måltid

Den orale fase:

Maden er i munden og bearbejdes

Den faryngeale fase (svælg):

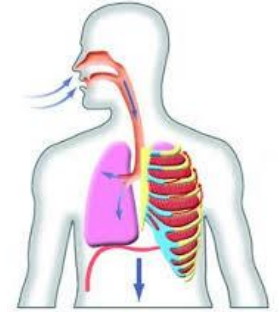
Maden bevæger sig fra mundhulen ned gennem halsen/svælget til spiserøret

Den øsofageale (spiserør) fase:

Maden kommer i spiserøret og bevæger sig ned mod mavesækken

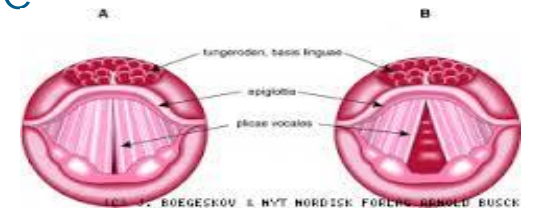
Vær opmærksom på:

- Vejrtrækning

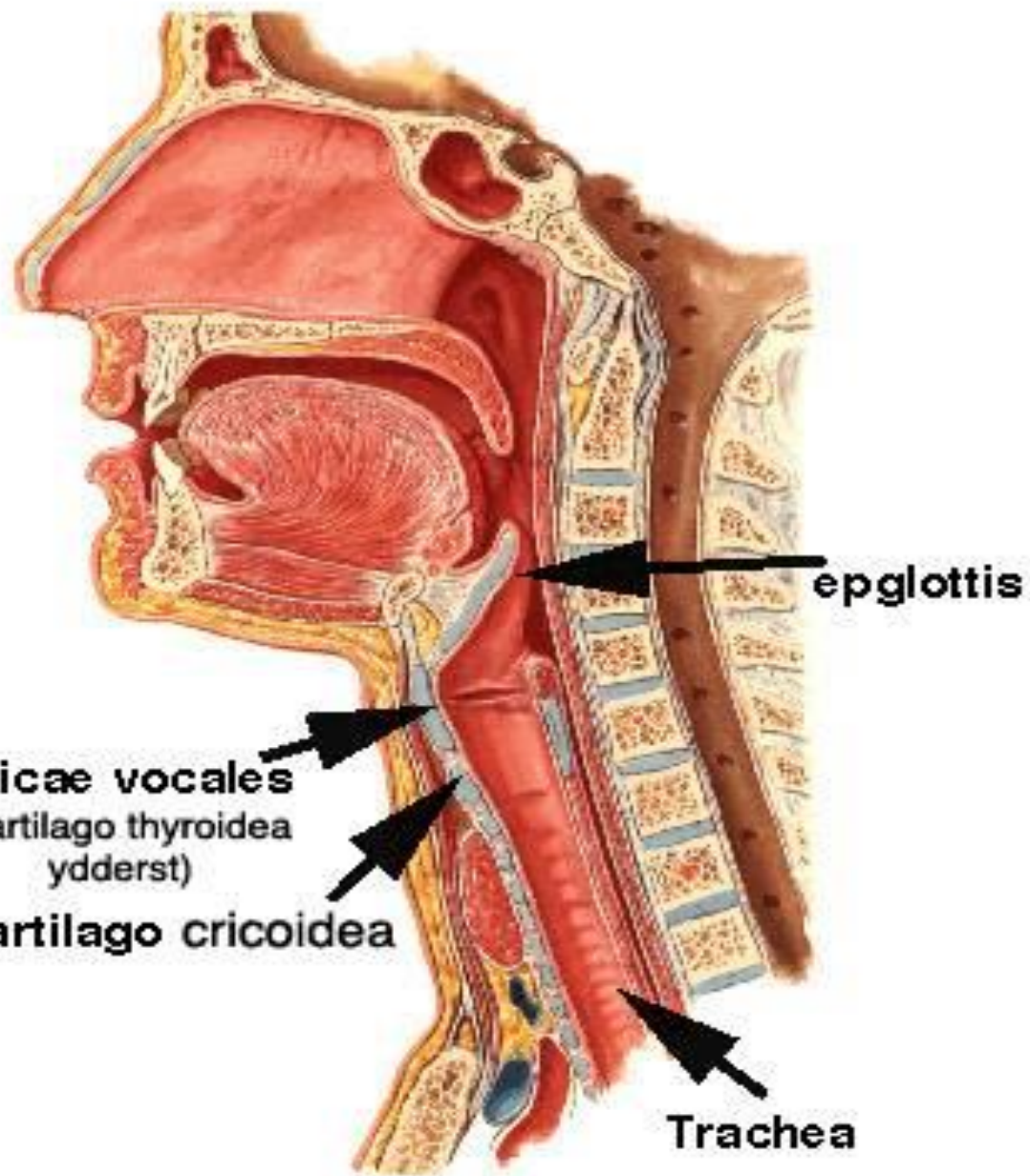

- Stemmelæberne

- Eftersynk

- Hosterefleks

<https://vimeo.com/60944584>

<https://www.youtube.com/watch?v=umnnA5oIDIY>

SUNDHEDSSTYRELSEN

Videnscenter for værdig ældrepleje

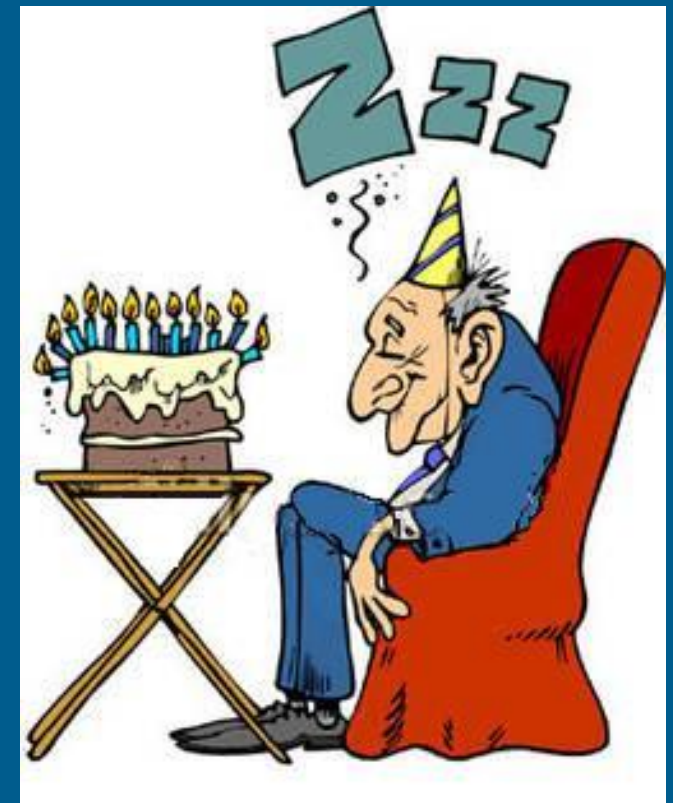
Hvorfor har den ældre borger ringere forudsætninger for at kunne spise og drikke

10. Maj 2019

Sanne Andersen

Ergoterapeut

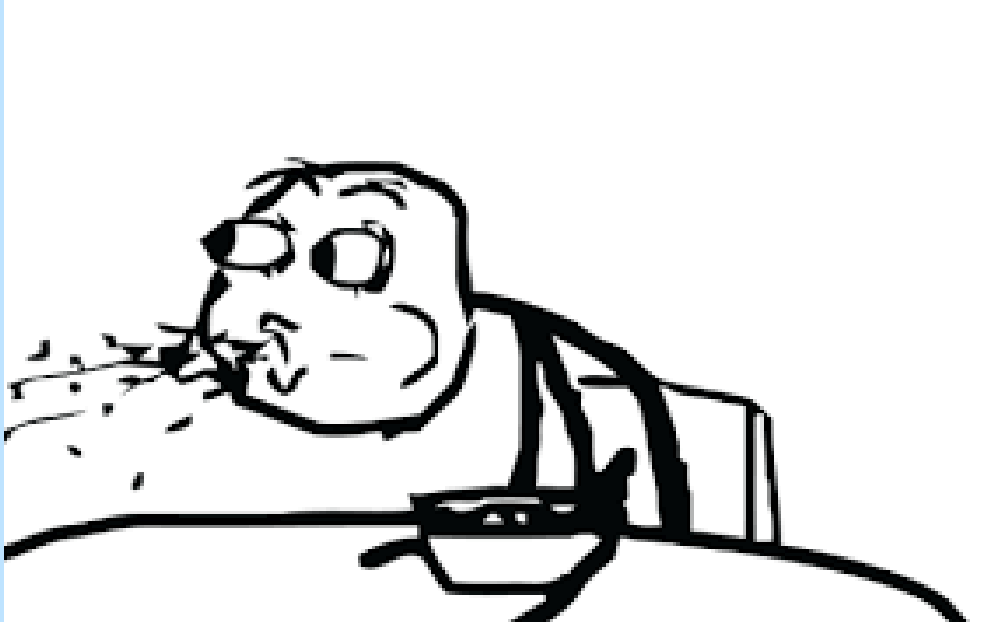

Hvad sker der med kroppen, når den bliver ældre?

Forudsætningerne for at deltage i måltidet bliver nedsat når der er:

- Forandringer i de muskler og nerver, der styrer den normale tygge- og synkefunktion
- Dårlig tandstatus
- Nedsat følesans
- Negativ påvirkning af vejrtrækningen
- Anatomiske forandringer i hoved, hals og nakke
- Nedsat spyttproduktion
- Øget bindevævsdannelse
- Kognitive dysfunktioner
- Nedsat funktionsevne der påvirker mobilitet og siddestilling
- Meget hurtig udtrætning

Øvelse 2

Hvordan mon det føles, at indtage et måltid når ens forudsætninger er nedsat?

Praktisk afprøvning

- tungen kan kun bevæge sig op og ned, ikke fra side til side.

eller

- Hovedet er drejet kraftigt til siden, så pladsforholdene i mund og svælg er påvirket.

Eller

- Mundtørhed.

Alder

- Risikoen for at fejlsynke (aspirere) er større, når man bliver ældre
- Mennesker over 65 år har 7 gange højere risiko for at få maden galt i halsen, end et barn på 1-4 år
- Med alderen bliver musklerne i ansigt, mund og svælg slappere(nedsat styrke og udholdenhed):
 - Stemmelæberne lukker for langsomt eller lukker ikke tæt
 - Åbningen i toppen af i spiserøret bliver mindre
 - Svælget bliver længere og bredere (dilateret)

Alder

- 63 % raske ældre har nedsat tungekontrol (aldersrelaterede forandringer - øget bindevæv i musklerne og nedsat muskelstyrke) - synket forsinkes og den ældre må synke flere gange, før maden (bolus) har passeret svælget
- Mange ældre med sonde får aspirationspneumoni (lungebetændelse pga. mad/væske i lungerne) pga. dårlig mundhygiejne. De mest udsatte er dem, der har nedsatte beskyttelsesreflekser; bræk- eller hosterefleks (Demente)

Plejhjems beboere

Undersøgelser fra USA:

- 30-40 % af ældre på plejehjem har problemer med at synke rigtigt
- 55 % ældre på 40 plejehjem fejlsynkede (aspirerede) ved indtagelse af ernæring (videofluoskopi)
- 71 % procent af ældre med lungebetændelse havde stille aspiration under søvn - tallet er 10 % hos raske ældre

Hvor i processen kan det så gå galt?

Den præ-orale fase:

Forberedelse inden måltid

Den orale fase:

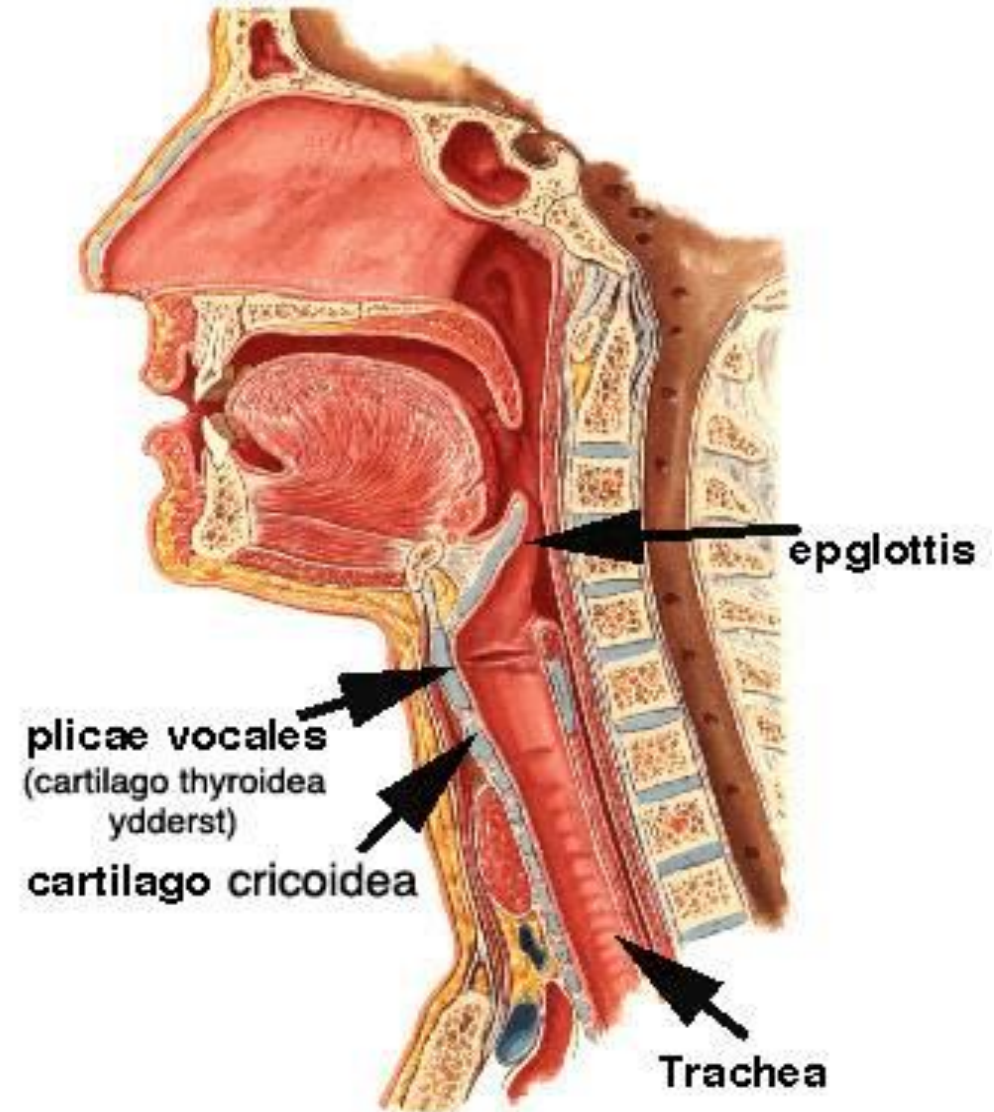
Maden er i munden og bearbejdes

Den faryngeale fase (svælg):

Maden bevæger sig fra mundhulen ned gennem halsen/svælget til spiserøret

Den øsofageale (spiserør) fase:

Maden kommer i spiserøret og bevæger sig ned mod mavesækken

Mange sygdomme kan påvirker borgerens forudsætninger

Her set som hvor mange der får dysfagi.

Aldersrelateret sygdomme:

- Hjerneskadede, herunder apopleksi (30%)
- Parkinson (20-50%)
- Hoved-hals-, spiserørscancer

Andre sygdomme:

- Borreliainfektioner
- Cerebral parese
- Sclerose/ALS (20-30%)
- Muskelsvind (30-60%)

Lidt om lungebetændelse

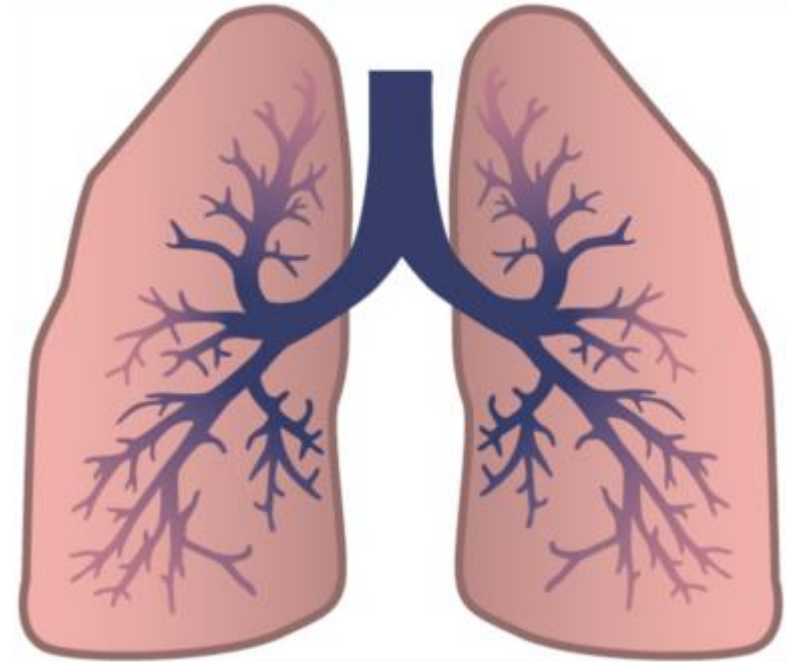
Ca. en 1/3 af de patienter der har lungebetændelse, har også dysfagi.

Dødeligheden for patienter med lungebetændelse og dysfagi er 3 gange så høj, som hos dem der kun har lungebetændelse.

70 % af patienter med dysfagi og lungebetændelse er døde et år efter indlæggelse.

Patienter med både lungebetændelse og dysfagi er ældre, bor oftere på plejehjem, har lavere BMI, lavere funktionsevne samt muskelstyrke og er oftere demente, end dem der kun har lungebetændelse.

- (OBS UTH)

Lidt om urinvejsinfektion (UVI)

- Er en af de mest almindelige infektioner hos den ældre borger
- Praksiserfaringer: viser, at der er fundet sammenhæng mellem UVI og dysfagi
- **hypotese** om at dysfagi forsvinder igen, når UVI'en er er blevet behandlet
- Noget tyder altså på, at en UVI kan nedsætte den ældres forudsætninger under måltidet
- (OBS UTH)

Lidt om demens

Ca. 35 % af en tilfældig udvalgt gruppe med demens, led af tydelig aspiration (fejlsynkning).

Mennesker med demens dør oftere af en lungebetændelse end mennesker der ikke har demens.

I det tidlige stadie af Alzheimer ses en nedsat iltmætning af blodet i de områder af hjernen der varetager synkefunktionen.

Ved Lewy-body demens har ca. 1/3 dysfagi, og aspiration menes, at være en medvirkende faktor til sygdommens dårlige prognose.

Ved frontotemporal demens ses ofte impulsiv og usystematisk spiseadfærd, med store mundfulde og vanskeligheder med at tygge maden.

SUNDHEDSSTYRELSEN

Videnscenter for værdig ældrepleje

Hvilke konsekvenser kan det have for den ældre

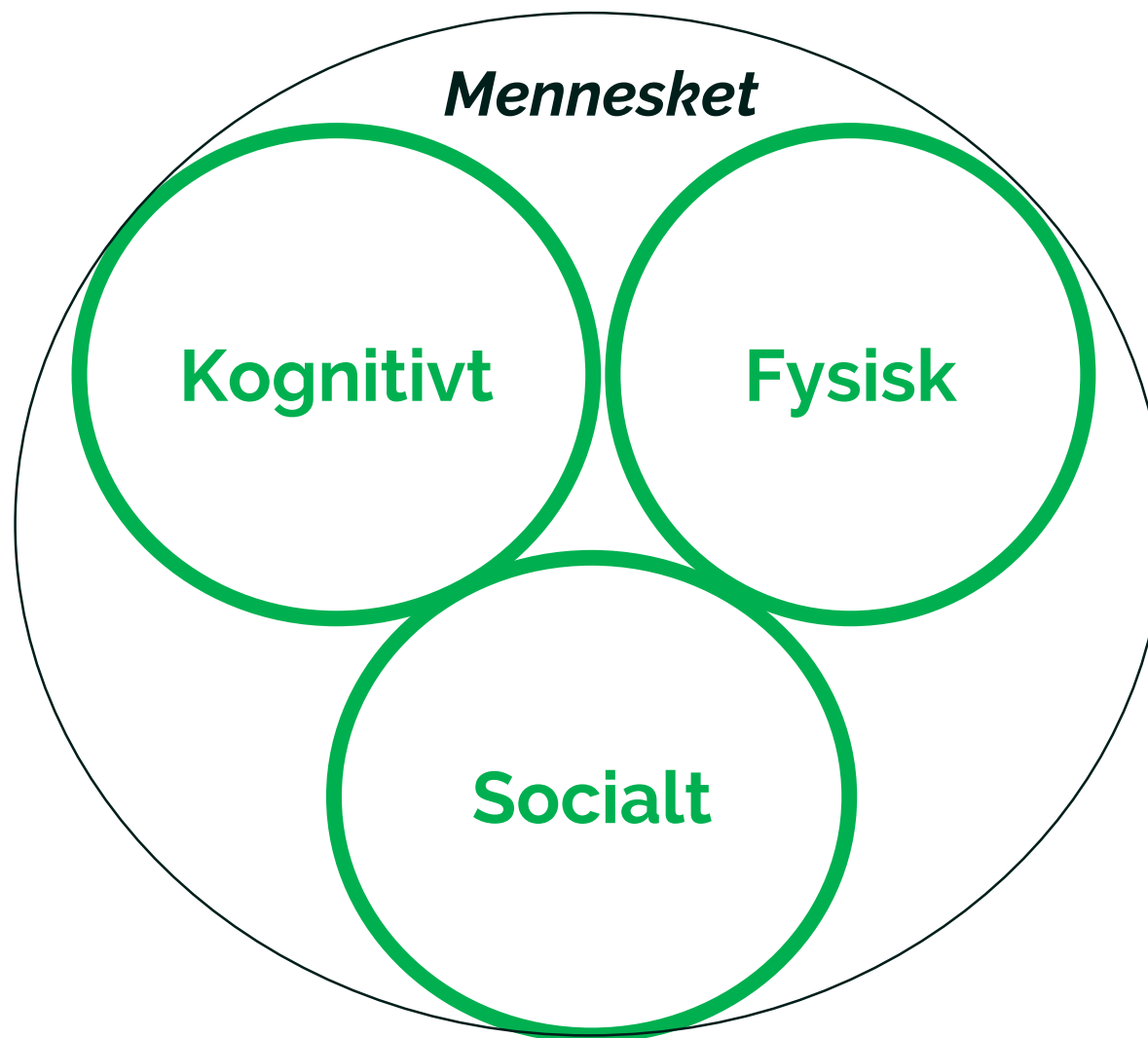

10. Maj 2019

Sanne Andersen

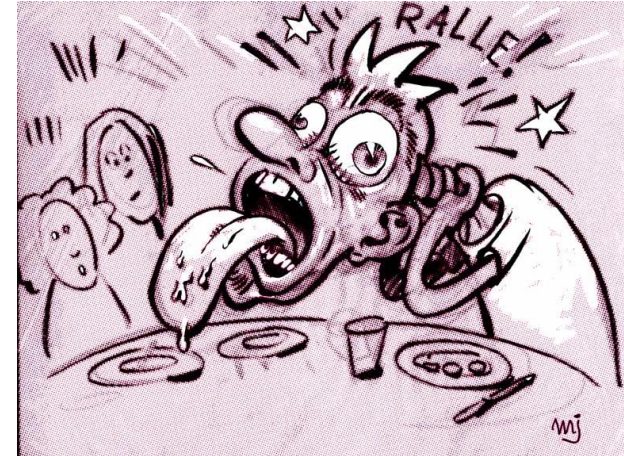
Ergoterapeut

Hvilke konsekvenser har det for borgeren, når de ikke har forudsætningerne for at deltage i måltidet?

Konsekvenser

- Under- og fejlernæring
- Øget træthed og nedsat koncentration
- Nedsat styrke og udholdenhed
- Lungebetændelser
- Højere dødelighed
- Forringet livskvalitet
- Sociale relationer påvirkes
- Udelukkelse fra fællesskaber
- Dårlig mundhygiejne
- Flere og længere indlæggelser

SUNDHEDSSTYRELSEN

Videnscenter for værdig ældrepleje

Hvordan spotter du, om den ældre borger har udfordringer?

10. Maj 2019

Sanne Andersen

Ergoterapeut

Hvilke ældre skal du være særligt opmærksom på?

(frit oversat fra Age-Related Changes to Eating and Swallowing Impact Frailty: Aspiration, Choking Risk, Modified, Food Texture and Autonomy of Choice Julie A. Y. Cichero. 2018)

Faktorer der kan øge risikoen for problemer med at spise og drikke hos ældre

65 +

Ringe tandstatus

-tandsygdom, manglende tænder, tandprotese der ikke passer

Nedsat siddende stabilitet

Generel nedsat mobilitet (sengeliggende store dele af døgnet)

Hurtig udtrætning

Sløvende eller antipsykotisk medicin

Kronisk eller akut lungebetændelse

Nedsat grebsfunktion og styrke i hånd

I forbindelse med selve måltidet kan du holde øje med:

- Savler, kan ikke styre mundvand
- Er forvirret over, hvad der sker
- Spyttter mad og/eller væske ud
- Mad og væske løber ud af munden under og efter måltidet
- Hoster i forbindelse med indtagelse af mad og/eller drikke
- Rømmer sig i forbindelse med indtagelse af mad og/eller drikke
- Dårlig mundhygiejne
- Har problemer med at få vejret (bliver forpustet) i forbindelse med indtagelse af mad og/eller drikke
- Har en våd/rallende stemme efter synkning
- Spiser meget langsomt
- Der sidder mad tilbage i mundhulen, også længe efter at borgeren eller patienten har spist
- Får løbenæse under måltidet

Snak med din sidemand eller kollega:

- Hvilke borgere, fra din hverdag, har nedsatte forudsætninger for at deltage i måltidet?
 - Hvem ved du har nedsatte forudsætninger?
 - Hvem kunne have nogle udfordringer, som I ikke har været opmærksomme på?

Hvordan understøtter du borgeren?

- Forberedelse
- Siddestilling
- Modificering af konsistensen på mad og væske
- Hjælpemidler

Øvelse 3

Praktisk afprøvning

Fokus: Hovedets stilling under synk.

- Tag en tår af jeres vand med hovedet bøjet bagover (kig op mod loftet) og mærk hvordan dette føles

- Tag nu en tår af jeres vand, mens I kigger lige ud eller bøjer hovedet let ned af

Hvad var lettest?

Det værdige måltid skabes i fællesskab..... - og kræver bredt samarbejde!

I ser det først!

Vigtigt at observere borgeren for at kunne hjælpe

- Tal med borgeren
- Bed om hjælp fra: ergoterapeuten, sygeplejersken, diætisten, køkkenet og lægen
- Snak med kollegaer
- Involver din leder

Refleksion

- Brug 5 minutter på, at skrive de 3 vigtigste pointer ned, som I vil tage med hjem...

Tak for jeres opmærksomhed

SUNDHEDSSTYRELSEN

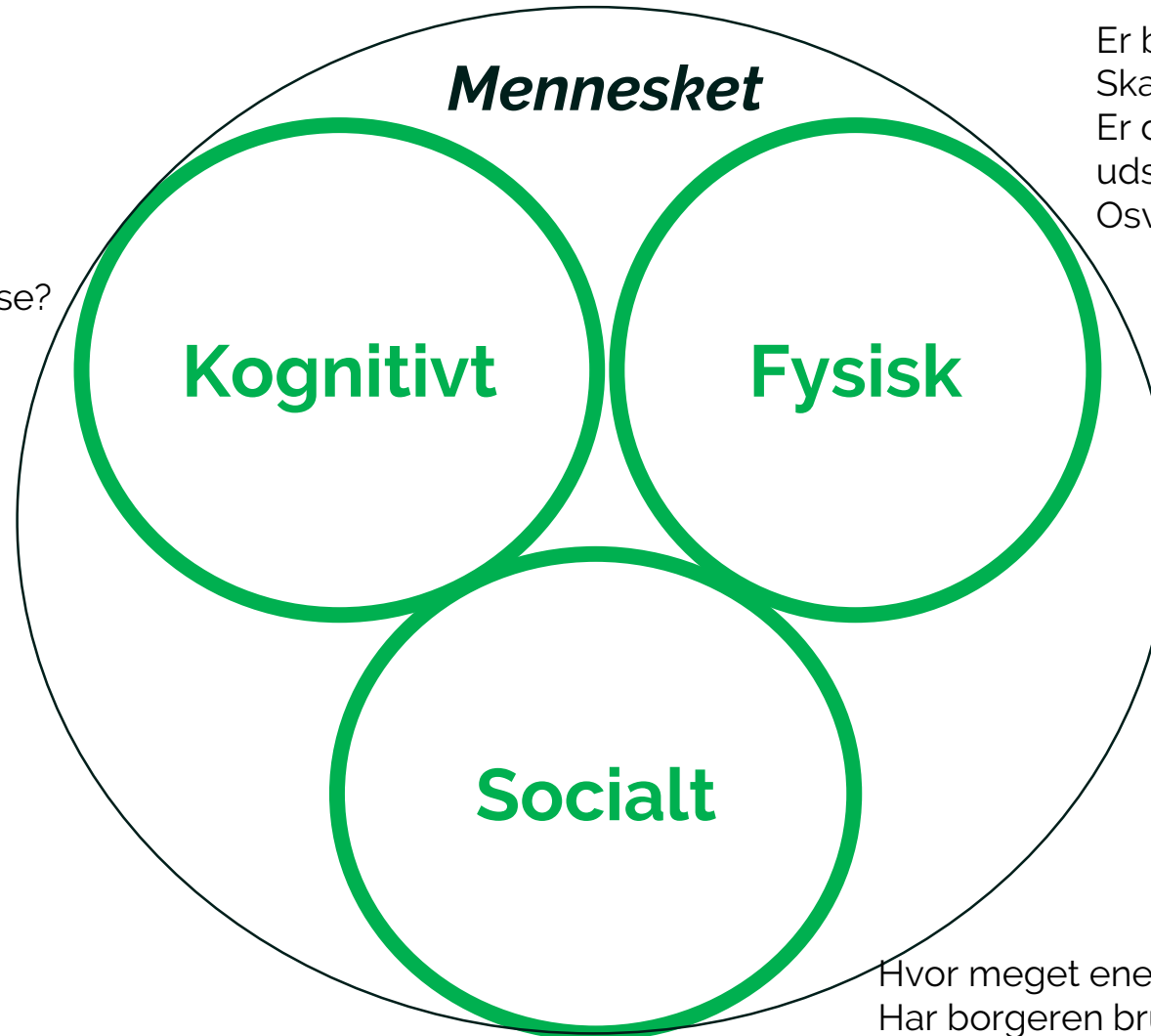
Videnscenter for værdig ældrepleje

Bilag: Gode ideer til videre arbejde

Forberedelse til måltidet

Hvad skal der ske?
Hvilket måltid er det (morgen, middag, aften)?
Hvad skal vi have at spise?
Hvor og med hvem skal du spise?
Lyde, dufte, synsindtryk
Osv.

Er borger udhvilet?
Skal borgeren forflyttes eller lufes inden?
Er der behov for opvarmning eller udspænding (syng en sang)?
Osv.

Hvor meget energi skal borgeren bruge på det sociale?
Har borgeren brug for konstant støtte under måltidet?
Bør borgeren spise alene?

Eksempel på uhensigtsmæssig siddestilling : *Bananstilling*

Korrigeret siddestilling

Formål: Fremme fleksion i bækken og hoved = "Chin down"

Hvilken konsistens kan borgeren/patienten spise og drikke?

- Hvem vurderer det?
- Hvordan vurderes det?
- Hvornår og hvor tit vurderes det?
- Hvad hvis borgeren ikke vil have mad og væske med modificeret konsistens?
- Hvor dokumenteres det?
- Hvordan sikre man sig, at alle er orienteret om, hvilken konsistens en borger kan spise/drikke og at det bliver overholdt?

Væskens konsistens

- Fortykkingsmiddel gør, at væskens konsistens ændrer sig, det betyder, at væsken løber langsommere, og at borgeren bedre kan mærke hvor æsken er, og hvor meget der er.

Eksempler på betegnelser for de forskellige konsistenstyper Hvad kalder I det?

Den nationale kost håndbog

Normal, blød, gratin og cremet konsistens

Nationale kliniske retningslinier for modificeret kost og væske

Specielt fremstillet og ernæringsberiget modificeret kost (blød og puré i form af timbaler) og væske (nektar-, honning- og buddingekonsistens) + valgmuligheder kan anbefales til ældre personer med kronisk dysfagi

Ergoterapeuternes konsistenstrappe

Normal, blød, gratin, sammenhængende

Eksempel fra en kommune

Normal, hakket, gratin, flydende

Hjælpemidler

Hjælpemidler:

- Tudekop, sugerør (obs.obs.!!!)
- Bestik til madning!

Se evt. på disse hjemmesider:

www.hjaelpemiddelbasen.dk

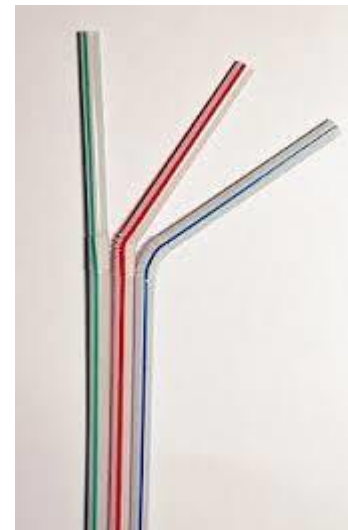
www.seniorshop.dk

Tudekop

Heidi kop

SUNDHEDSSTYRELSEN

Videnscenter for værdig ældrepleje

Hvis du vil vide mere: Litteratur og kilder

10. Maj 2019

Sanne Andersen

Ergoterapeut

På dansk

- National klinisk retningslinje for øvre dysfagi – opsporing, udredning og udvalgte indsatser. Sundhedsstyrelsen. 2015.
- Klinisk retningslinje for modificeret kost og væske til voksne (≥ 18 år) personer med øvre dysfagi . 2016.
- Faglige anbefalinger og beskrivelser af god praksis for ernæringsindsats for ældre med uplanlagt vægttab. Sundhedsstyrelsen 2015
- Anbefalinger for den danske institutionskost. Sundhedsstyrelsen, DTU fødevare instituttet, Miljø og fødevareministeriet. 2015.
- Temarapport om dysfagi- om faren ved fejlsynkning. Patientombuddet 2012
- Jensen M. Småtpisende får en chance til. Kost og ernærings forbundet. 2016.
- Dahl-Rasmussen M. Focus dysfagi. Ergoterapeuten. Nr. 05/15. Side 16-27

På dansk

- Lundqvist B. Synkebesvær øger dødeligheden. Fagbladet FOA. Nr 04/15. Side 22-27
- Bahareh B. Philipsen, Hanna R. Mortensen² & Dorte Melgaard. Dysfagi. Ugeskrift for læger. 2019
- M. Bundgård. Dysfagiens sociale konsekvenser - *Et kvalitativt studie om oplevelsen af at indgå i sociale aktiviteter med dysfagi. professionsbachelor projekt.* Ergoterapeut uddannelsen. University College Nordjylland. 2014
- Dysfagi og aktivitetsproblemer med at synke-spise-drikke – anbefalinger til ergoterapeutisk viden, færdigheder og kompetencer. Ergoterapeutforeningen. EFS Dysfagi. 2015
- Kjærsgaard A. Ansigt, mund og svælg. København: Munksgaard, 2005.
- Synk let – mad til dig med synkebesvær. Center for Kræft og Sundhed København. 2013
- <https://kosthaendbogen.dk/content/dysfagidi%C3%A6t-kost-med-modificeret-konsistens>

På dansk

Særligt om medicin og fortykningsmiddel:

Nogle piller må ikke knuses:

<http://www.auh.dk/siteassets/afdelinger/hospitalsapoteket-region-midtjylland/tips-om-lagemidler/ma-tabletten-knuses---april-2015---til-hjemmesiden--uden-initialer.pdf>

Fortykningsmiddel forsinket optagelse af nogle former for medicin:

<http://dysfagi.org/2016/01/har-fortykkelsesmiddel-indflydelse-paa-hvordan-medicin-optages/>

På engelsk

- Steele C. M..The influence of food texture and liquid consistency modification on swallowing physiology and function: a systematic review. Dysphagia. 2015.
- Oropharyngeal dysphagia in older persons – from pathophysiology to adequate intervention: a review and summary of an international expert meeting. Dovepress. 2015.
- A. M. Beck. Weight loss, mortality and associated potentially modifiable nutritional risk factors among nursing home residents – A Danish follow-up study. The journal of nutrition, health & aging. Side 96-101. 2015.
- Scelza L. Chronic obstructive pulmonary disease and swallowing. Seminars in dysphagia. 2015. kap. 12
- Julie A. Y. Cichero. Age-Related Changes to Eating and Swallowing Impact Frailty: Aspiration, Choking Risk, Modified Food Texture and Autonomy of Choice. 2018
- How Aging Affects Our Swallowing. Ability<https://swallowingdisorderfoundation.com/how-aging-affects-our-swallowing-ability/>

Blok:

- <https://www.dysfagi.org/>

Velkommen til Alice Ravnsbæk Kristensen

SUNDHEDSSTYRELSEN

Videnscenter for værdig ældrepleje

Mundplejens betydning for indtagelse af måltidet

Maj 2019

Alice Kristensen

Tandplejer

Hvem er jeg og hvad skal jeg fortælle om i dag

Tandplejer m/ DIPLOM i Oral helse og det personlige lederskab

- Arbejder i Vejle Kommunale Tandpleje
- Har været tilknyttet omsorgstandplejen i 22 år 😊
- Næstformand i Fagforeningen Danske Tandplejere
- Har arbejdet i Hamburg, Kolding kommunale TP + Privat praksis
- 49 år
- Underviser SSH/SSA, Diabetesforeninger, REHPA, faglige splsk. Selskaber

Hvad skal jeg fortælle om i dag:

- Tændernes betydning for at kunne spise et måltid mad
- Konsekvenser når tænderne er problematiske

Program for eftermiddagen

- Teori

- Hvem, hvad og hvorfor?

- Praksis

- Overblik

- Hvordan?

- Fremtidens tænder i den ældre generation

- Øvelser på gulv

Vi elsker mad 😊

Sten i skoen

– i forhold til at kunne nyde måltiderne

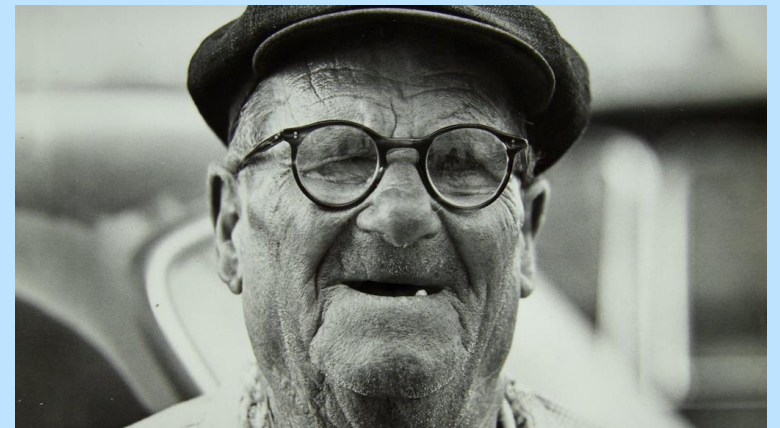
- Tandproblemer kan give:
- Manglende evne til at tygge maden
- Smerter i munden
- Smagsforstyrrelser
- Mundtørhed

Tandproblemer?

Et funktionelt tandsæt defineres af WHO og af folkesundhedsvidenskaben som værende bestående af 20 eller flere naturlige blivende tænder.

Hvis omvendt alle blivende tænder mangler er funktion og livskvalitet derimod alvorligt reduceret.

Fakta i DK 2017

I 2017 er kun 6 % af de yngre ældre borgere (65-74 år) tandløse

18 % af ældre borgere over 75 år er tandløse

-82 % af borgere over 75 år har egne tænder

-75 % af 75+ årige, har 20 eller flere naturlige tænder

Når egen-omsorgen svigter

- Det er vigtigt, at hjælpe borgerne og beboerne med at opretholde en god mundhygiejne, for at forebygge
- Tandkødsbetændelse
- Huller i tænderne
- Knækkede tænder
- Parodontitis
- Slimhinde infektioner
- Lungebetændelse

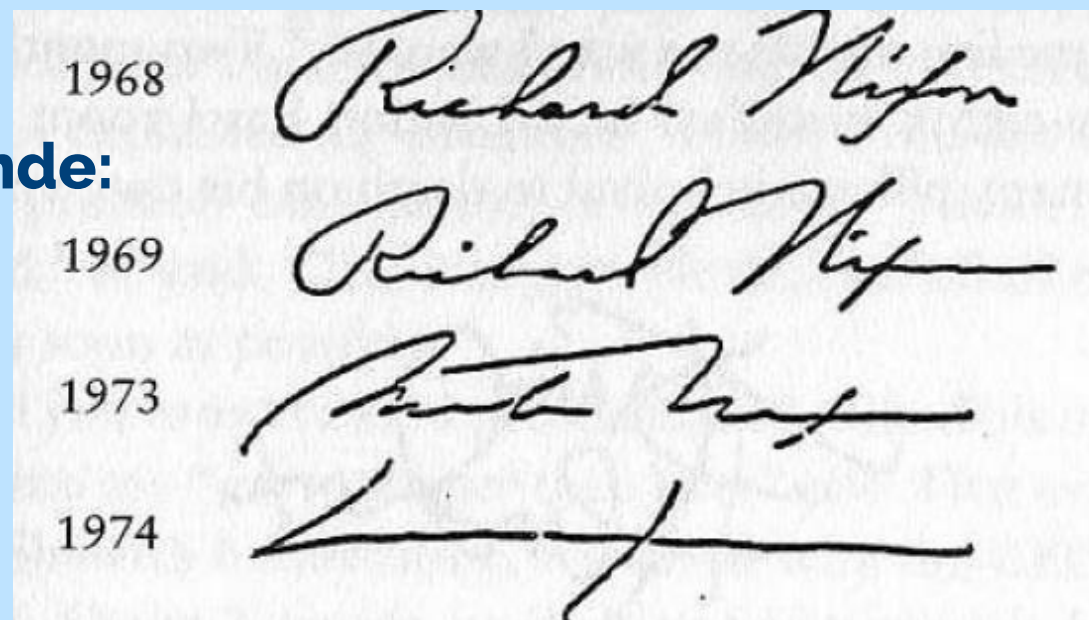

Hvornår har en borger brug for hjælp til tandbørstning?

Hvis borgeren ikke selv kan én af følgende:

- Skrive sin underskrift normalt
- Rede sit hår
- Binde sine snørebånd
- Tørre sig efter toiletbesøg

Så er der stor sandsynlighed for, at borgeren heller ikke selv kan børste sine tænder.

Kender du en borger, der kunne have brug for hjælp til tandbørstning?

-Tal med sidemanden i 3 minutter

Utilstrækkelig mundpleje kan give alvorlige følgesygdomme

Lungebetændelse

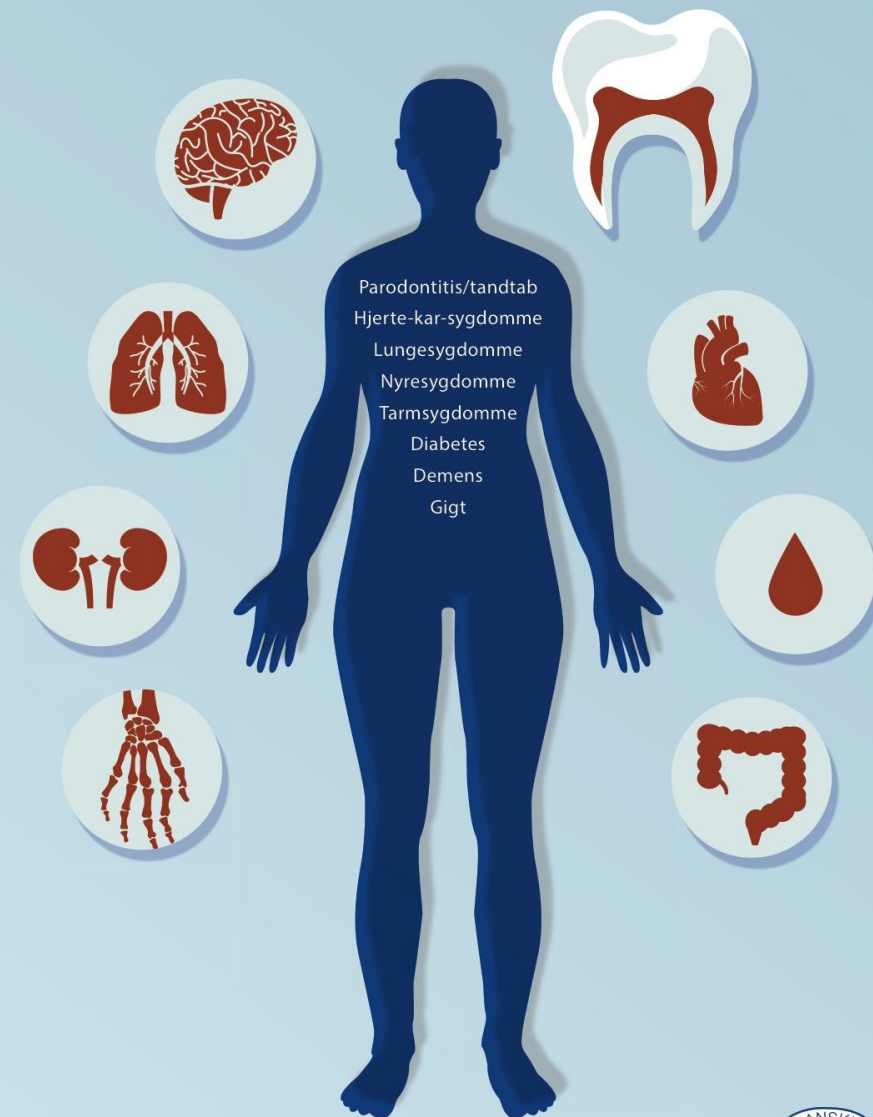
Hjerte-karsygdomme

Forværre diabetes

Forværre leddegigt

Tandsundhed påvirker hele kroppen

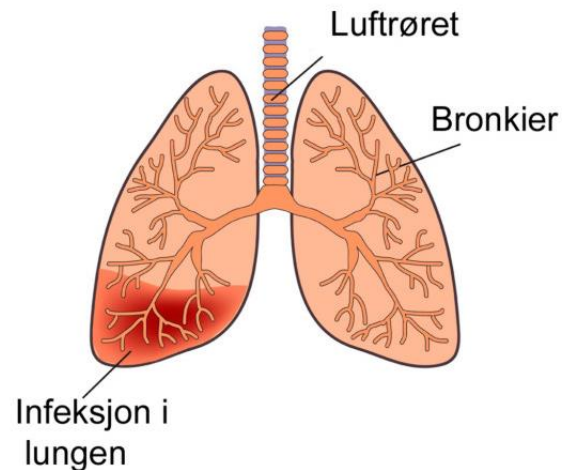

danskemandplejere.dk

Manglende tandbørstning koster hvert år 150-200 ældre livet.

**De dør af lungebetændelse,
fordi bakterier fra munden
kommer ned i lungerne.**

- 10 % af alle lungebetændelser på plejehjem kan undgås ved tilstrækkelig mundpleje.
- 100 til 200 dødsfald som følge af lungebetændelse kan undgås ved forebyggende mundpleje.
- **80 % af plejehjemsbeboerne har behov for hjælp til daglig tandbørstning, men under 10 % får den nødvendige hjælp.**
- Over halvdelen af de ældre på plejehjem har huller i tænderne.
- Mangelfuld mundpleje hos plejehjemsbeboere koster samfundet 20-25 millioner kroner om året i hospitalsindlæggelser.
- *Kilde: De Offentlige Tandlæger + Børge Hede*

Tandkødsbetændelse

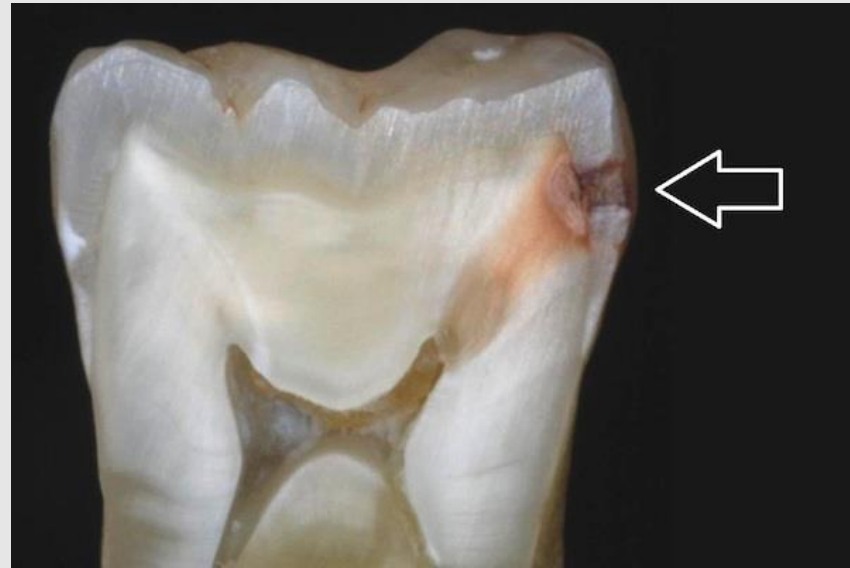
- Skyldes bakterier langs med tandkødet
- ØMT
- Rødt
- Hævet
- Bløder ved berøring

Huller i tænderne

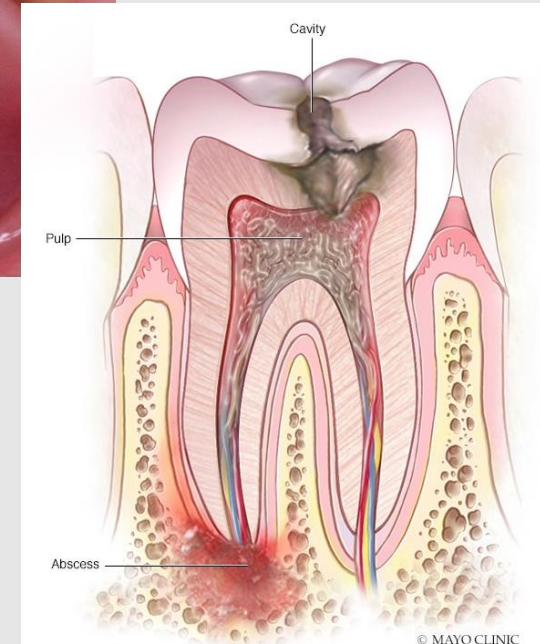
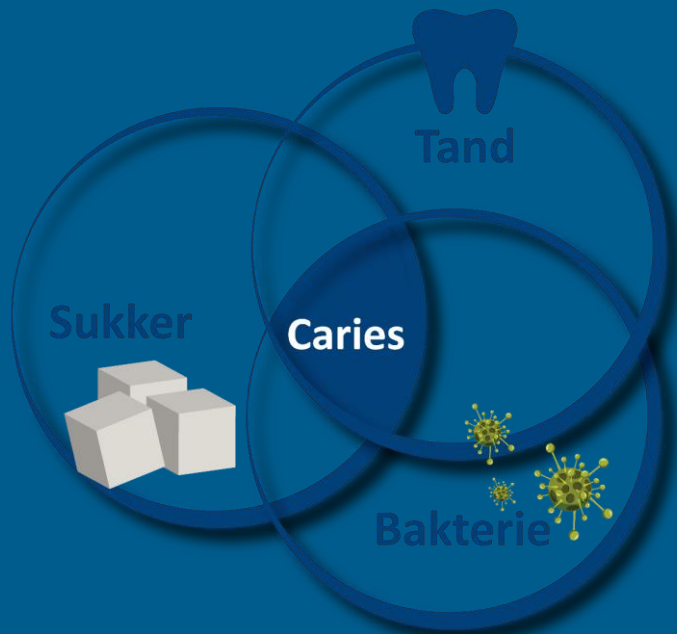
– Årsager til huller:

- Dårlig mundhygiejne/ bakterier på tænderne
- Hyppig sukertilførsel
- Mundtørhed

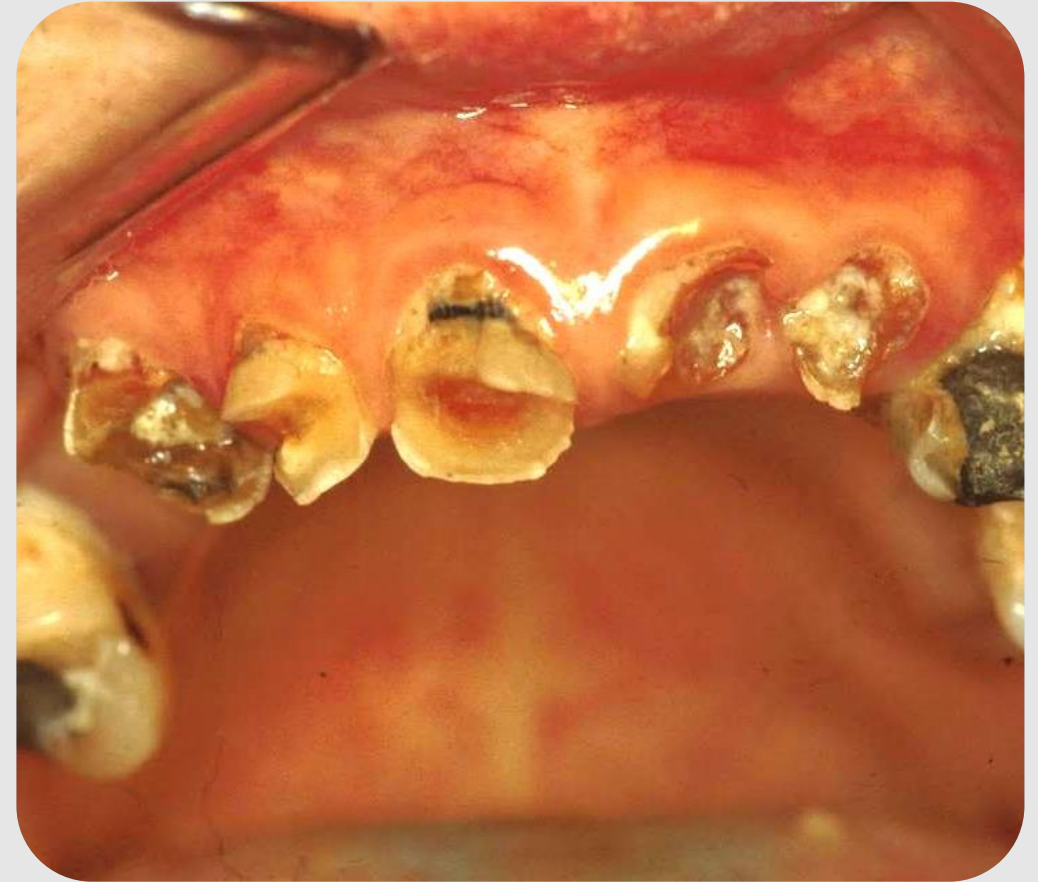
Huller kan gøre ondt

- Tandbyld kan opstå når hullet kommer tæt på nerven
- OBS OBS Betændelse i blodbanen

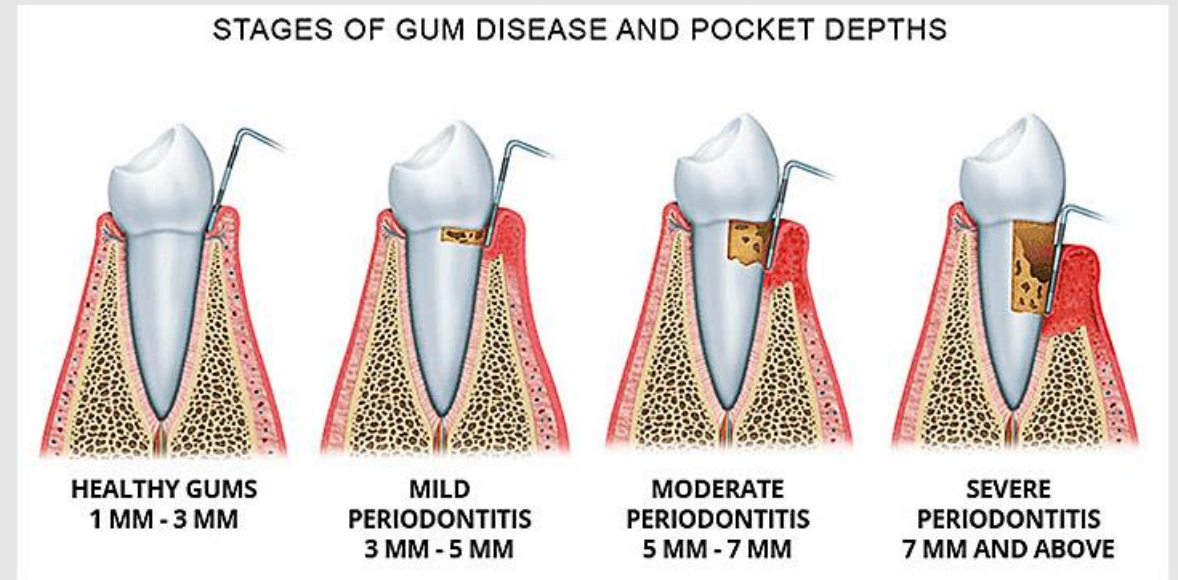
Knækkede tænder

- Tænder knækker når hullerne bliver store
- Det kan gøre ondt at spise med den, da nerven er blottet
- Risiko for tandbyld

Parodontitis

- "De lange tænders sygdom"
- Betændelse i tandkødet har udviklet sig til parodontitis
- Betændelsen nedbryder knogle
- Tænderne bliver løse
- Tænderne mistes
- Betændelse OBS OBS

Parodontitis

- Betændte tandkødslommer på 6-7 mm på tænderne...

...svarer til et inficeret sår på størrelse med en håndflade

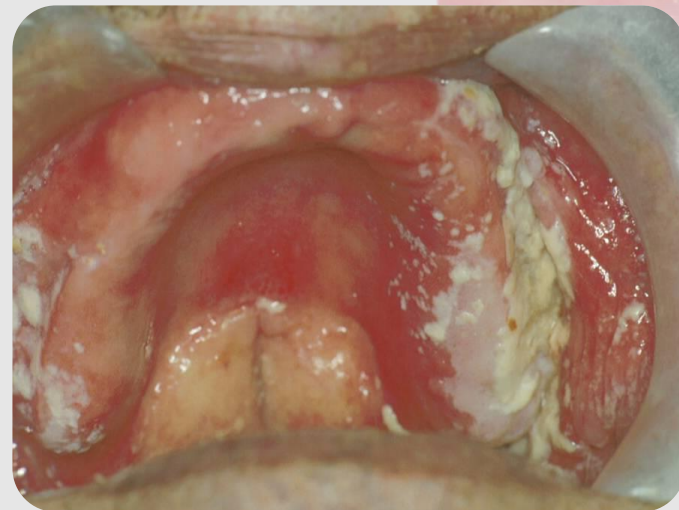
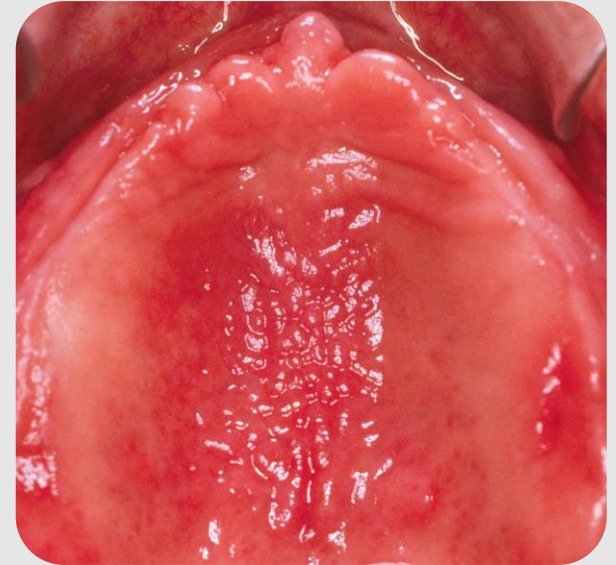

Slimhinderne

- Sunde slimhinder

- usunde slimhinder gør ondt og svier

Proteser – sidder de godt i munden?

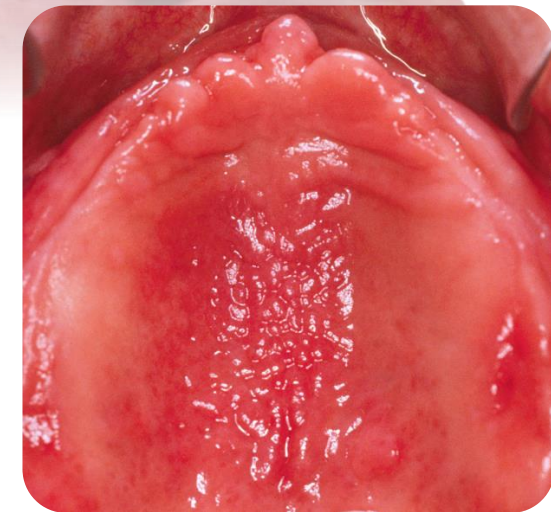
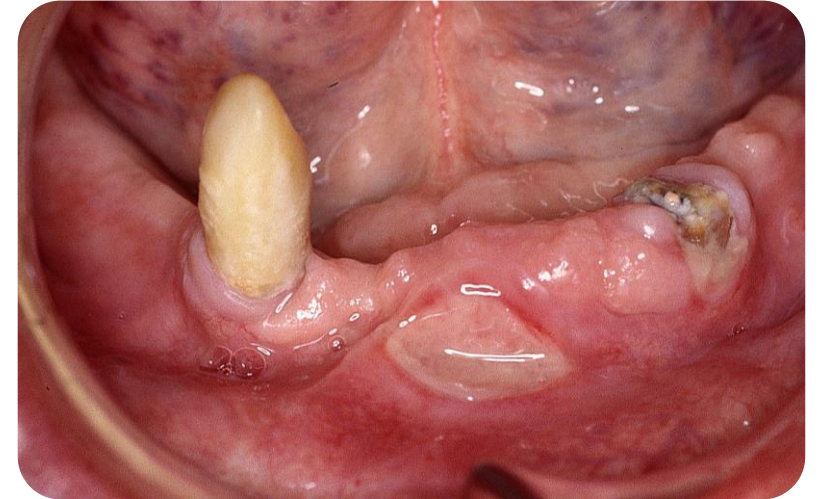
Opmærksomhedspunkter:

- Knækkede proteser
- Tandsten
- Tryksår
- Mundtørhed
- Løse proteser
- Svamp

Proteser – sidder de godt i munden?

- Knækkede proteser
- Tandsten
- Tryksår
- Mundtørhed
- Løse proteser
- Svamp

Mundtørhed

- Aldersbetinget

- Medicin

- Sygdom

- Strålebehandling på hoved/hals

Mundtørhed

- Svier
- Brænder
- Gør ondt at spise maden
- Kan give smagsforstyrrelser
- Øger risiko for caries

Tandsten

- Kan ikke børstes væk
- Skal fjernes af tandplejer eller tandlæge
- OBS omsorgstandplejen

I Praksis NY borger.....

– Regel nummer 1

– **Overblik** over:

– Antal tænder?

– Proteser?

– Slimhinder

– Plak?

– Blødning?

– Skal borger hjælpes? (80%)

– Få hjælp af tandplejeren til
screeningen

Fokus på tandpleje
- forbedrer ældres sundhed

Plejepersonalet

Screening for
individuel mundpleje

Navn:		Tilmeldt Omsorgstandplejen?	Ja	Nej
Cpr.nr.				
Afdeling:		Stue nr.		

Sæt krydser	Naturlige tænder	Tandløs	Del protese	Hel protese
Overmund				
Undermund				

Sæt krydser	Ja	Nej
Skal borger hjælpes?		
Er der gjort notat i døgnet og ugeplan?		

Har borgeren... Sæt krydser	NR 1 plak på de naturlige tænder?		NR 2 blødning ved tandbørstning?		NR 3 plak på protese?		NR 4 sunde slimhinderne?		NR 5 Bemærkninger (Evt. står)	Initialer (personale)
	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej		
Dato										

Hvad er praksis hos jer?

Tal med sidemanden i 3 minutter

-Har I nogen systematisk tilgang?

-Hvem kigger på munden og tænderne hos nye borgere?

Tandbørstning 2 x daglig

- Blød tandbørste
- Tandpasta med fluor
- Evt. forhøjet fluor

- Elbørste ?

- Ved tandkødsbetændelse:
- Brug tandpasta med klorhexidin

El-børste?

Tandpasta med forhøjet PPM fluor

- Til caries aktive + mundtørre borgere
- Recept ved lægen eller TDL

Tandkødsbetændelse

- Købes på apoteket

Tandbørstning

Vigtighed af optimal og korrekt tandbørstning

Mellemrumsbørste

– Vigtig hjælpemiddel mellem tænderne

Protese rengøring

- Alle proteser skal ud og rengøres 2 x dagligt
- Børstes med protesebørste
- Brug sæbe eller tandpasta

Protese rengøring

- Tandsten

- Eddike natten over

- Misfarvning

- Biotex natten over

Protese med misfarvning
1-2 tsk. Biotex i 1 glas vand natten over,
skyl og børst grundigt.

1-2 tsk Biotex

Fjerner pletter/flekker og bevarer farver

Bio tex

Håndvask

Til håndvask og blodrening/blotting

DANSKE HÅNDPLEJERE

Fokus på tandpleje
- forbedrer ældres sundhed

Protese rengøring

- Husk at fjerne evt. proteseklister
- Husk at børste/rengøre gummerne
- Husk at børste rest-tandsættet
- OBS for nye protese typer !!

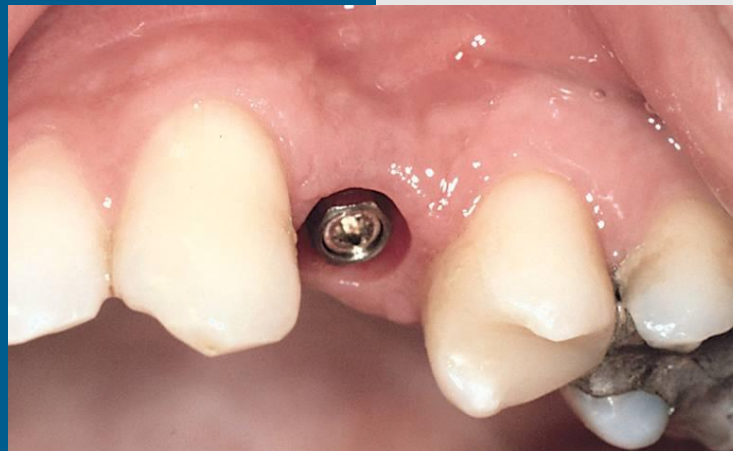
Nye protese typer

- Sidder fast på implantater
- Protoserne kan tages ud
- Implantater kræver eminent renhold
- PERIIMPLANTITIS ☹️

Fremtiden med implantater

- Meget vanskelig rengøring
 - Protesen sidder fast på implantatet
 - Kan **IKKE** tages ud!
-
- Normalt med enkelttandsimplantater

Tips og tricks

- Altid hovedstøtte
- ikke midt i rummet – gerne op ad væg (støtte)
- Minimer tandpasta forbruget
- Tag hellere på flere gange
- Børst gerne i sengen (sideliggende), eller evt. siddende i lavere niveau end borger
- OBS OBS risiko for aspiration
- Undlad at skylle munden efter tb.

- Sørg for at skabe tryghed, ved fx at borgeren kender den person, der skal yde mundpleje.
- Forklar langsomt og tydeligt (vis og fortæl) i detaljer. Sørg for, at borgeren ved, hvad der skal ske. Man kan hurtigt komme til at være for hurtig i sin tilgang til opgaven.
- Find det rette tidspunkt på dagen. Ofte er borgeren meget træt ved sengetid og formår derfor ikke at samarbejde så godt på dette tidspunkt.
- Tandbørstningen skal være så skånsom som muligt 😊

Udfordringer ved tandbørstning

– For den plejekrævende borger:

- Manglende/svigtede motorik
- Accept af, at man ikke længere er selvhjulpen
- Munden er et intimt og personligt område
- Demenssygdomme
- Tandbørstning som barn?
- Tandhistorik??.....

Udfordringer ved tandbørstning

– For plejepersonalet

- Manglende viden/information om mundhygiejne
- Forkert "børsteteknik"
- Respekt for den ældre. (Han/hun vil ikke....!)
- Mundpleje på andre er grænseoverskridende
- Tidsmangel/personalemangel
- Demens (hos den ældre)
- Egne grænser
- Forskellige holdninger til mundpleje blandt personalet

Udfordringer ved tandbørstning

– For plejepersonalet

Tal med sidemanden i 3 min.

- Hvornår synes du tandbørstningen bliver svær?
- Hvordan prøvede du at løse det?
- Hvem kunne du have spurgt om hjælp?

Udfordringer ved tandbørstning

– Fysiske

– Rammerne

– Borgeren sidder "foroverbøjet"

– Tænder sidder pudsig/løse

– Læber/tunge fylder

– Bider i/sutter på tandbørsten

– **FÅ HJÆLP AF TANDPLEJEREN**

Omsorgstandpleje

– "Kommuner skal tilbyde forebyggende og behandlende tandpleje til personer over 18 år, der pga. nedsat førlighed eller vidtgående fysisk eller psykisk handicap, kun vanskeligt kan benytte de almindelige tandplejetilbud."

– Formål med loven:

- At fremme den enkeltes sundhed og trivsel, ved at hindre eller begrænse sygdomstilstande, smerter eller andre gener fra mund og tænder.
- Omsorgstandplejen omfatter både forebyggelse og behandling.
- Gevinsten ved enhver behandling skal være større end ulemperne.
- Behandling vil først og fremmest være af smertelindrende og henholdende karakter, så tandsættet bevares funktionsdygtigt.

Omsorgstandpleje

- Hvem kan visiteres?
- Hvordan søger man?
- Hvad betaler man?
- Hvad indebærer omsorgstandpleje?
- Hvor ofte?

Når den daglige tandbørstning er udfordret.....

Hvordan undgår man så at bruge magt?

- Bekendtgørelse om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over voksne samt særlige sikkerhedsforanstaltninger for voksne og modtagepligt i boformer efter serviceloven. I medfør af § 137 i lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 810 af 19 juli 2012.
- **Fastholdelse i personlige hygiejnesituationer:** § 4. Fysisk magt i form af fastholdelse vil efter servicelovens § 126a kunne tillades i følgende hygiejnesituationer:
 - **Tandbørstning...**
...og barbering, hårvask, badning og tøjvask, klipping af hår og negle, skiftning af bleer og bind, pleje af hud, fjernelse af madrester i kindpose og mundhule.
- Husk at magtanvendelse skal godkendes hos kommunen!
- Husk daglig tandbørstning redder liv

Praktisk øvelse

- At børste tænder på andre kan være svært
- Prøv forskellige stillinger – hvor kan du bedst se noget?
- Forfra?
- Bagfra?

- Hvor er det svært at komme til med TB?
- Hvordan føles det for dig, der får børstet tænder?
- Kit til alle. Tandbørste/tandpasta/farvetablet 😊

Refleksion

Brug 5 minutter på at skrive de 3 vigtigste pointer ned, som I vil tage med hjem...

Tak for i dag

